

УДК 330.341

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-24](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-24)

Ігор ВЕРБОВСЬКИЙ

кандидат педагогічних наук, доцент
начальник навчального відділу,
доцент кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

super_iagrik2011@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7202-3429>

Ольга КИСЛА

завідувач загального відділу,
асистент кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

olga.01kisla@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-2631-9655>

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ)

Анотація. У статті досліджено комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємств, що набуває особливої актуальності в сучасних умовах ринкової економіки. Сучасні умови характеризуються швидкими технологічними змінами, глобалізацією ринків і щораз вищою конкуренцією, що вимагає від підприємств гнучкості та здатності швидко адаптуватися до нових викликів. Метою дослідження є розробка методик комплексного оцінювання ефективності інноваційної діяльності, які враховують фінансові, нефінансові, соціальні, екологічні та інноваційні аспекти. Методологія дослідження включає визначення цілей і завдань, ідентифікацію ключових показників ефективності, збір та аналіз даних, а також інтеграцію та інтерпретацію результатів.

Методи дослідження включають аналіз літератури, аналітичні та методи порівняння. Використано також методи фінансового аналізу для оцінки економічної доцільності інноваційних проєктів, такі як показники рентабельності та економічного ефекту. Соціальні методи дозволяють оцінити вплив інноваційної діяльності на зайнятість та соціальні умови праці. Екологічні – включають оцінку впливу інноваційних проєктів на навколишнє середовище. Інноваційні – передбачають аналіз технологічного рівня

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Вербовський І., Кисла О.

підприємства та впровадження нових технологій і процесів. Результати дослідження показують, що комплексне оцінювання дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інноваційних проєктів, що є основою для формулювання рекомендацій і розробки стратегій подальшого розвитку підприємства. Висновки підкреслюють важливість інтеграції різних методів оцінювання для забезпечення всебічної та об'єктивної оцінки ефективності інноваційної діяльності. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових методик, що враховуватимуть швидкі технологічні зміни та щораз вищу конкуренцію на глобальному ринку. Подальші дослідження повинні зосередитися на адаптації методик оцінювання до нових тенденцій і викликів, а також на інтеграції принципів сталого розвитку в інноваційні стратегії підприємств. Особлива увага приділяється впливу інновацій на екологію та соціальну відповідальність підприємств, що в сучасних умовах є важливими аспектами сталого розвитку.

Ключові слова: інноваційна діяльність, оцінювання ефективності, фінансові методи, нефінансові методи, соціальні методи, екологічні методи, інноваційні методи, комплексний підхід, конкурентоспроможність, стратегічне планування.

Вступ. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства є важливим завданням, що має вирішальне значення як для наукових досліджень, так і для практичної діяльності. Ефективність інноваційних процесів визначає конкурентоспроможність підприємств, їхню здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечувати сталий розвиток. У сучасних умовах ринкової економіки інновації стають ключовим фактором успіху, а їхнє впровадження потребує ретельного аналізу та оцінки.

Забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності вимагає комплексного підходу, що включає аналіз технічних, економічних, організаційних та соціальних аспектів. Важливо не лише оцінити фінансові результати, а й врахувати інші показники, такі як рівень задоволеності споживачів, якість продукції, вплив на навколишнє середовище та соціальну відповідальність. Комплексне оцінювання дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інноваційних проєктів, а також визначити шляхи підвищення їхньої ефективності.

Проблеми ефективності інноваційної діяльності підприємств набувають особливої актуальності в умовах щораз вищої конкуренції та швидких технологічних змін. Сучасні компанії зіштовхуються з необхідністю постійного вдосконалення своєї продукції та послуг, що вимагає ефективного управління інноваціями. Важливим завданням є розробка методологічних підходів до оцінювання інноваційної діяльності, що враховують специфіку різних галузей та ринків.

Таким чином, комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства є не лише науковим завданням, але й важливим інструментом для прийняття управлінських рішень, що дозволяє підприємствам не лише оцінити поточний стан інноваційних проєктів, але й визначити їхні перспективи, що є ключовим фактором забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства є важливим аспектом управління, що вимагає всебічного підходу. У дослідженнях розглядаються різні аспекти цієї теми, що дозволяє скласти цілісне уявлення про стан і напрямки розвитку інноваційної діяльності підприємств.

Колещук О. та Гарматій М. аналізують інноваційну сприйнятливість підприємств, визначаючи дефініції та складові цього поняття. Вони підкреслюють, що інноваційна сприйнятливість є ключовим фактором для успішного впровадження інновацій та адаптації до змін у зовнішньому середовищі [1]. Подібну тематику досліджують Гораль Л. та Конкольняк М., зосереджуючись на процесно-просторовому управлінні інноваційною діяльністю, акцентуючи увагу на необхідності інтеграції інновацій у загальну стратегію підприємства та використання просторових аспектів для підвищення ефективності інноваційних процесів [2]. Іванова В. зосереджується на оцінці ефективності інноваційних процесів, що дозволяє підприємствам краще контролювати і коригувати свої інноваційні стратегії [3].

Феденко В. оцінює ефективність інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств в сучасних умовах, наголошуючи на необхідності постійного моніторингу та адаптації до змін у ринкових умовах [4]. Погорелова Т. аналізує оцінку ефективності менеджменту підприємства, підкреслюючи важливість управлінських рішень в інноваційному розвитку [5]. Струтинська Л. зосереджується на ефективності інноваційних заходів, що дозволяє підприємствам краще контролювати і коригувати свої інноваційні стратегії [6].

Крилов Д. досліджує місію, завдання та особливості організації інноваційної діяльності підприємства, підкреслюючи важливість стратегічного планування й оптимізації процесів управління інноваціями [7]. Ткачук О. та Германюк Н. аналізують сучасні підходи до організації інноваційної діяльності підприємств, підкреслюючи важливість стратегічного планування й оптимізації процесів управління інноваціями [8]. Паламаренко Я. розглядає сучасні підходи до оцінювання рівня стратегічного розвитку підприємства, включаючи інноваційну діяльність, і пропонує інструменти для аналізу і планування інноваційних стратегій [9].

Вороніна В., Зюкова М. та Артеменко А. зосереджуються на оцінці інноваційного потенціалу підприємства як засобу ефективного управління його розвитком, пропонуючи методики і підходи для визначення та підвищення цього потенціалу [10]. Пілецька С. та Ткаченко Є. аналізують інноваційний потенціал підприємства в системі антикризового управління, наголошуючи на важливості готовності підприємства до змін і адаптації в умовах кризових ситуацій [11].

Піддубний Є. розглядає інноваційний розвиток підприємств у контексті цифрової трансформації, акцентуючи увагу на важливості інтеграції цифрових технологій для підтримання конкурентоспроможності та актуальності підприємств [12]. Шао С. та інші автори досліджують вплив екологічних регуляцій на інноваційну діяльність підприємств, пропонуючи огляд різних підходів та методик [13]. Фролова Л. та інші автори пропонують модель оцінювання можливостей для підвищення інноваційної активності підприємства,

що дозволяє виявляти і розвивати потенціал інноваційного зростання [14].

Таким чином, аналіз досліджень дозволяє зробити висновок, що ефективне управління інноваційною діяльністю підприємства вимагає інтегрованого підходу, що включає оцінку інноваційного потенціалу, стратегічне планування, процесно-просторове управління, а також адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. Проте детальнішого дослідження потребують питання визначення основних критеріїв та показників, що дозволяють комплексно оцінити інноваційну діяльність з урахуванням технічних, економічних та соціальних аспектів, оцінки економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження виробничих витрат, з метою визначення їхнього впливу на загальну продуктивність підприємства; розробки підходів до оцінювання соціальної ефективності інновацій, включаючи аналіз їхнього впливу на якість життя та соціальну відповідальність.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розробка комплексної методики оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Основні завдання статті включають:

1) аналіз наявних підходів та методик оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємств з метою виявлення їхніх переваг та недоліків;

2) визначення основних критеріїв та показників, що дозволяють комплексно оцінити інноваційну діяльність з урахуванням технічних, економічних та соціальних аспектів;

3) оцінка економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження виробничих витрат, з метою визначення їхнього впливу на загальну продуктивність підприємства;

4) розробка підходів до оцінювання соціальної ефективності інновацій, включаючи аналіз їхнього впливу на якість життя та соціальну відповідальність;

5) розробка комплексної методики оцінювання ефективності інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень та стратегічного планування.

Виклад основного матеріалу. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства є важливим інструментом для визначення доцільності та результативності впровадження інноваційних проєктів. Це питання набуває особливої актуальності в умовах сучасної ринкової економіки, де успішність підприємства значною мірою залежить від його здатності впроваджувати нові технології та процеси. Комплексний підхід до оцінювання дозволяє врахувати не лише фінансові, але й інші важливі аспекти: технологічні, соціальні, екологічні та організаційні, що забезпечує більш об'єктивну оцінку ефективності інновацій.

На сьогодні існує кілька основних методів оцінювання ефективності інноваційної діяльності, що використовуються на практиці. Кожен із них має свої переваги та недоліки і може бути застосований у різних умовах залежно від специфіки підприємства та інноваційних проєктів (табл.1).

Таблиця 1

Основні методи оцінювання ефективності інноваційної діяльності

Метод	Показники	Переваги	Недоліки
Фінансовий	Рентабельність, чистий прибуток, внутрішня норма доходності	Об'єктивність, зрозумілість, легкість вимірювання	Ігнорування нефінансових аспектів
Нефінансовий	Якість продукції, рівень задоволеності клієнтів, інноваційність	Рахування нефінансових факторів, повнота оцінки	Суб'єктивність, важкість кількісного вимірювання
Соціальний	Вплив на зайнятість, умови праці, соціальна відповідальність	Оцінка соціальних аспектів, суспільна значущість	Труднощі кількісного вимірювання, обмежена доступність даних
Екологічний	Енергоефективність, зменшення викидів, використання ресурсів	Враховання екологічних аспектів, відповідність екологічним стандартам	Висока вартість збору даних, складність оцінки екологічних ефектів
Інноваційний	Інноваційний потенціал, технологічний рівень	Оцінка технологічного розвитку, здатність до інновацій	Недостатня оцінка фінансової складової, складність вимірювання інноваційного потенціалу

Джерело: сформовано авторами

Сучасні умови, що характеризуються швидкими технологічними змінами, глобалізацією ринків і щораз вищою конкуренцією, вимагають від підприємств гнучкості та здатності швидко адаптуватися до нових викликів. Це, у свою чергу,

потребує застосування різних методів оцінювання ефективності інноваційної діяльності, кожен із яких відіграє свою роль у всебічній оцінці проєктів.

Фінансові методи залишаються основними інструментами, оскільки вони надають можливість об'єктивно оцінити економічну доцільність інноваційних проєктів. Проте, враховуючи сучасний контекст, ці методи мають бути доповнені іншими підходами, щоб забезпечити повноту оцінки. Наприклад, нефінансові методи дозволяють врахувати аспекти, невідображені у фінансових звітах, такі як інноваційність продуктів або рівень задоволеності клієнтів. Це особливо важливо в умовах щораз більшої уваги до якості продукції та послуг, що може стати ключовим конкурентним фактором.

Соціальні методи оцінки стали важливішими, оскільки сучасні підприємства все більше зосереджуються на соціальній відповідальності та створенні цінності не лише для акціонерів, але й для суспільства в цілому. Вплив на зайнятість, умови праці та соціальна відповідальність стали важливими факторами, які враховуються при оцінюванні ефективності інновацій. Екологічні методи, що оцінюють вплив інновацій на навколишнє середовище, також набули популярності через щораз вищий інтерес до сталого розвитку. Використання таких методів є важливим для підприємств, що прагнуть відповідати сучасним екологічним стандартам та вимогам споживачів, орієнтованих на екологічно чисту продукцію. Інноваційні методи оцінювання дозволяють підприємствам оцінити свою здатність до впровадження нових технологій та процесів, що є критично важливим у динамічних галузях. Вони надають можливість оцінити рівень технологічного розвитку та адаптивності підприємства до нових викликів. У сучасних умовах все більше підприємств звертаються до інтегрального підходу, що передбачає поєднання різних методів оцінювання для отримання комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності. Цей підхід дозволяє врахувати всі вищезазначені аспекти та забезпечити більш повну картину результатів впровадження інновацій (рис.1).

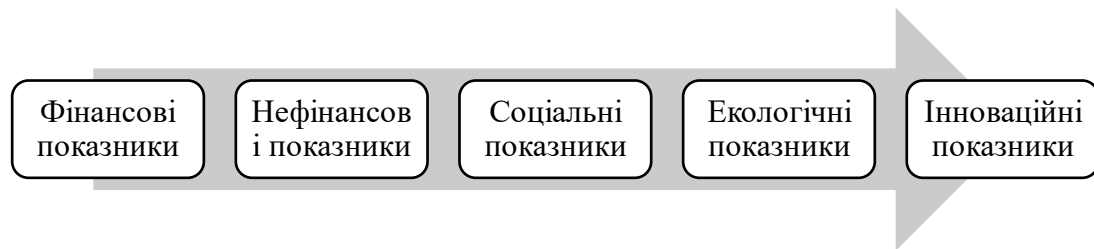

Рис. 1. Інтегральний підхід до оцінювання ефективності інноваційної діяльності
Джерело: сформовано авторами

Особливості використання інтегрального підходу полягають у його здатності забезпечити комплексність та об'єктивність оцінки. Цей підхід дозволяє врахувати як кількісні, так і якісні аспекти, що робить його незамінним інструментом для стратегічного планування та прийняття управлінських рішень. Інтегральний підхід особливо важливий у сучасних умовах, коли успіх підприємства залежить не лише від його фінансових показників, але й від здатності адаптуватися до змін у навколишньому середовищі, відповідати очікуванням споживачів та дотримуватися принципів сталого розвитку.

Комплексна оцінка інноваційної діяльності підприємства вимагає визначення критеріїв і показників, що охоплюють технічні, економічні та соціальні аспекти. Це дозволяє здійснити всебічний аналіз і забезпечити обґрунтованість управлінських рішень (табл. 2).

Таблиця 2

Основні критерії та показники комплексної оцінки інноваційної діяльності

Аспект	Критерії	Показники
Технічний	Рівень технологічної новизни. Інноваційність продукту або процесу	Унікальність технології, технологічний рівень. Новизна, адаптивність до ринку
Економічний	Фінансові результати інновацій	Рентабельність інвестицій, внутрішня норма доходності, чистий приведений дохід
Соціальний	Вплив на соціальні умови	Рівень зайнятості, умови праці, соціальна відповідальність, вплив на якість життя

Джерело: сформовано авторами

Технічний аспект фокусується на оцінці новизни й інноваційності

технологічних рішень. Він включає показники, що характеризують рівень технологічної новизни продуктів чи процесів, а також їх здатність впливати на технологічний прогрес у галузі. У сучасних умовах важливо не лише оцінювати рівень новизни, але й визначати, наскільки інновації можуть бути інтегровані в існуючі системи та чи відповідають вони актуальним технологічним трендам. Це допомагає зрозуміти, чи здатні інновації надати підприємству конкурентну перевагу.

Економічний аспект зосереджений на аналізі фінансових результатів інновацій. Основні показники, такі як рентабельність інвестицій, внутрішня норма доходності та чистий приведений дохід дозволяють оцінити економічну вигідність проєктів. Рентабельність інвестицій показує співвідношення прибутку до витрат, що дозволяє оцінити ефективність витрачених ресурсів. Внутрішня норма доходності визначає доходність проєкту з урахуванням часу та ризиків, а чистий приведений дохід демонструє суму вигоди, що перевищує витрати на його реалізацію. Оцінка цих показників є критично важливою для розуміння економічної доцільності інноваційних рішень.

Соціальний аспект оцінки фокусується на впливі інновацій на соціальні умови, включаючи рівень зайнятості, умови праці та соціальну відповідальність. Оцінка впливу на зайнятість дозволяє визначити, наскільки інновації сприяють створенню нових робочих місць. Поліпшення умов праці і соціальна відповідальність оцінюються через показники, що відображають безпеку працівників, їхній комфорт та участь компанії в соціально значущих проєктах. Вплив на якість життя визначає, наскільки інновації покращують умови життя громади та відповідають соціальним очікуванням. Ці три аспекти взаємодіють між собою і створюють цілісну картину ефективності інноваційної діяльності. Технічні досягнення можуть бути економічно не вигідними без відповідної фінансової підтримки, а соціальні результати можуть вплинути на сприйняття інновацій у суспільстві, що в свою чергу може позначитися на фінансових показниках.

Інтеграційна модель комплексної оцінки інноваційної діяльності представлена на рис. 2.

Схема ілюструє інтеграцію технічних, економічних та соціальних аспектів, а також враховує різні підфактори для кожного аспекту.

Технічні показники охоплюють інноваційність продукту, технологічну новизну та адаптивність до існуючих систем. Інноваційність продукту визначає унікальність технологічного рішення. Технологічна новизна оцінює, наскільки технології нові порівняно з наявними. Адаптивність визначає, як інновації вписуються в існуючі технологічні системи.

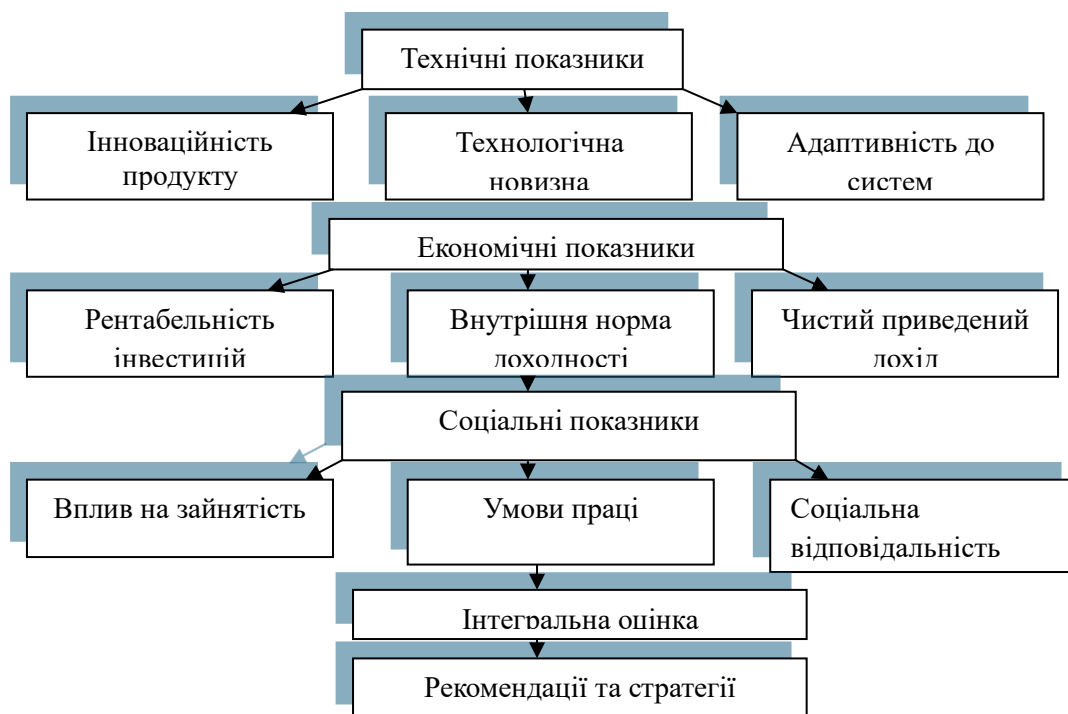

Рис.2. Інтеграційна модель комплексної оцінки інноваційної діяльності

Джерело: сформовано авторами

Економічні показники включають рентабельність інвестицій, внутрішню норму доходності та чистий приведений дохід. Рентабельність інвестицій відображає співвідношення вигоди і витрат. Внутрішня норма доходності оцінює доходність проєкту з урахуванням ризиків. Чистий приведений дохід демонструє суму вигоди після вирахування витрат.

Соціальні показники зосереджені на впливі інновацій на зайнятість, умови праці та соціальну відповідальність. Вплив на зайнятість аналізує створення нових робочих місць. Умови праці оцінюють безпеку і комфорт працівників. Соціальна відповідальність визначає участь компанії в соціальних ініціативах.

Інтегральна оцінка об'єднує результати всіх аспектів для формування комплексного розуміння ефективності інновацій. Це дозволяє отримати цілісну картину і розробити рекомендації та стратегії для покращення інноваційної діяльності. Ця схема забезпечує систематичний підхід до оцінки інновацій, враховуючи всі основні аспекти і фактори, що впливають на ефективність інноваційних проєктів. Оцінка економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження виробничих витрат, є важливим аспектом аналізу загальної продуктивності підприємства. В сучасних умовах конкурентного ринку, де зниження витрат може стати вирішальним фактором для забезпечення стійкого розвитку, інновації, спрямовані на оптимізацію виробничих процесів, набувають особливого значення. Економічна ефективність таких інновацій визначається через аналіз витрат та доходів, що забезпечуються впровадженням нових технологій, процесів або продуктів, що дозволяє підвищити загальну ефективність діяльності підприємства. Основні економічні показники ефективності інновацій, спрямованих на зниження виробничих витрат, представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Основні економічні показники ефективності інновацій, спрямованих на
зниження виробничих витрат

Показник	Опис
Зниження собівартості	Відсоткове зниження витрат на виробництво продукції
Збільшення прибутку	Додатковий дохід, отриманий внаслідок упровадження інновацій
Рентабельність інвестицій	Співвідношення чистого прибутку до вартості інвестицій
Період окупності	Час, за який інвестиції окупляться за рахунок отриманих прибутків
Збільшення продуктивності	Відсоткове зростання обсягу виробництва за рахунок оптимізації процесів
Зниження енерговитрат	Економія енергоресурсів, пов'язана з упровадженням нових технологій

Джерело: сформовано авторами

Зниження собівартості є одним із найважливіших аспектів, оскільки

дозволяє безпосередньо скоротити витрати на виробництво одиниці продукції. Це досягається за рахунок оптимізації виробничих процесів, автоматизації, використання нових матеріалів або технологій. Збільшення ж прибутку відображає загальне поліпшення фінансових результатів підприємства. Упровадження інновацій може призвести до збільшення обсягу продажів, поліпшення якості продукції, а також зниження виробничих витрат, що в сукупності сприяє зростанню чистого прибутку. Рентабельність інвестицій є важливим показником для оцінки доцільності інноваційних витрат. Вона визначає, наскільки вигідними є вкладені кошти щодо отриманого прибутку. Період окупності показує, за який час інвестиції окупляться, що є важливим для планування фінансових ресурсів і управління ризиками. Збільшення продуктивності оцінює, наскільки впроваджені інновації сприяють підвищенню обсягів виробництва, що є прямим результатом оптимізації процесів та впровадження нових технологій. Зниження енерговитрат є додатковим показником, що відображає економію енергоресурсів, яка може бути досягнута за рахунок використання більш ефективного обладнання та технологій. Вплив інновацій на зниження виробничих витрат і продуктивність підприємства проілюстровано на рис. 3.

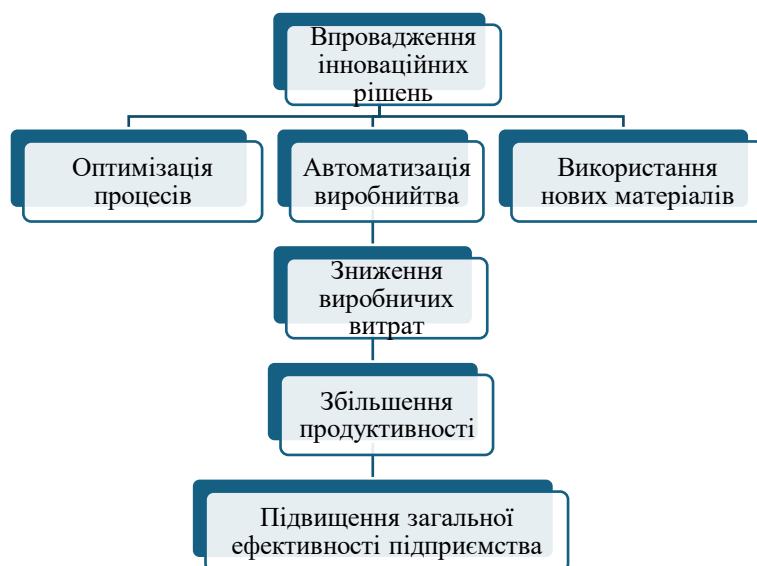

Рис.3. Вплив інновацій на зниження виробничих витрат і продуктивність підприємства

Джерело: сформовано авторами

У сучасних умовах економічна турбулентність, швидкі технологічні зміни та високий рівень конкуренції на ринку вимагають від підприємств постійного пошуку ефективних способів оптимізації витрат.

Оптимізація процесів часто включає в себе реорганізацію виробничих ланцюгів, усунення неефективних етапів виробництва та впровадження методологій, таких як Lean або Six Sigma, спрямованих на мінімізацію втрат і підвищення ефективності. Це дозволяє знизити собівартість продукції та підвищити її конкурентоспроможність.

Автоматизація виробництва є ще одним ключовим фактором зниження виробничих витрат. В умовах цифровізації економіки та розширення можливостей індустрії 4.0, автоматизація дозволяє значно скоротити витрати на робочу силу, зменшити ймовірність помилок і підвищити точність виконання виробничих операцій. Роботизація, використання штучного інтелекту та інтернету речей (IoT) дозволяють створювати більш гнучкі виробничі системи, здатні швидко адаптуватися до змін на ринку.

Використання нових матеріалів та інноваційних технологій у виробництві сприяє підвищенню якості продукції при зниженні її собівартості. Наприклад, упровадження технологій енергозбереження та матеріалів з високою ефективністю може суттєво зменшити енергоспоживання та інші змінні витрати.

Ці заходи в комплексі сприяють зниженню виробничих витрат, що є ключовим елементом для підвищення продуктивності підприємства, внаслідок чого воно має змогу випускати більшу кількість продукції з меншими витратами, що безпосередньо впливає на його фінансову стабільність та рентабельність. Таким чином, підвищення загальної ефективності підприємства в результаті впровадження інновацій стає важливим чинником для забезпечення його стійкості на ринку та довгострокового розвитку.

Окрім економічної вигоди, важливо враховувати соціальні аспекти впровадження інновацій, оскільки вони можуть суттєво впливати на якість життя населення, умови праці, рівень зайнятості та інші важливі соціальні фактори.

Для комплексного оцінювання соціальної ефективності інноваційних рішень необхідно розглянути ряд показників, що відображають різні аспекти соціального впливу. У таблиці 4 наведено основні показники, що використовуються для оцінки соціальної ефективності інновацій.

У сучасних умовах оцінювання соціальної ефективності інноваційних рішень підприємств набуває особливого значення, оскільки впровадження новітніх технологій може суттєво впливати на соціальну сферу. Показники, представлені в таблиці, відображають різноманітні аспекти цього впливу. Наприклад, умови праці визначаються не лише комфортом і безпекою робочого місця, але й можливістю для працівників професійно розвиватися. Це стає особливо важливим на тлі автоматизації та цифровізації, рівень яких зростає, вимагаючи нових навичок та адаптації. Рівень зайнятості також є критичним показником, оскільки інновації можуть як створювати нові робочі місця, так і скорочувати ті, що вже існують, змінюючи структуру ринку праці.

Таблиця 4

Показники оцінювання соціальної ефективності інновацій

Показник	Опис
Рівень задоволеності працівників	Оцінка задоволеності працівників умовами праці та корпоративною культурою
Умови праці	Оцінка умов праці, включаючи безпеку, комфорт і ергономіку
Рівень зайнятості	Вплив інновацій на кількість створених або скорочених робочих місць
Рівень доходів	Оцінка змін у заробітній платі працівників після впровадження інновацій
Доступ до освіти та розвитку	Оцінка можливостей для професійного розвитку і підвищення кваліфікації
Екологічний слід	Оцінка впливу на довкілля, включаючи зменшення викидів і використання ресурсів
Участь у соціальних ініціативах	Оцінка залученості підприємства до благодійних та соціальних проєктів
Якість продукції та послуг	Вплив інновацій на покращення якості продукції та послуг, їх доступність для населення

Джерело: сформовано авторами

Соціальна відповідальність підприємств виходить на новий рівень, зосереджуючи увагу на екологічній стійкості та підтримці соціально значущих проєктів. Це включає як зменшення екологічного сліду через упровадження екологічно чистих технологій, так і інвестування у соціальні програми, що сприяють підвищенню якості життя населення.

Для оцінювання соціальної ефективності інноваційних рішень застосовуються різні підходи, серед яких виділяють квалітативний, квантитативний, інтегративний та порівняльний.

Квалітативний підхід зосереджується на аналізі якісних аспектів соціальної ефективності, використовуючи такі методи, як інтерв'ю, анкети, фокус-групи та соціологічні опитування. Він дозволяє оцінити суб'єктивні аспекти, такі як рівень задоволеності працівників або їхнє сприйняття корпоративної культури.

Квантитативний підхід базується на використанні кількісних показників і статистичних даних. Він дозволяє отримати об'єктивні дані про вплив інновацій на соціально-економічні аспекти діяльності підприємства. Наприклад, можна виміряти зміни у рівні зайнятості або середній рівень доходів працівників після впровадження інновацій.

Інтегративний підхід об'єднує елементи квалітативного та квантитативного підходів для отримання комплексної картини соціальної ефективності інновацій. Він може включати розробку спеціальних індексів, які враховують різні аспекти, такі як рівень життя, доступ до освіти, охорону здоров'я та інші соціальні послуги.

Порівняльний підхід дозволяє оцінити соціальну ефективність інновацій через порівняння з аналогічними підприємствами або галузями. Це дозволяє визначити, наскільки ефективні впроваджені інновації у порівнянні з іншими практиками, а також ідентифікувати найкращі світові практики та адаптувати їх до місцевих умов.

Для повної оцінки соціальної ефективності інноваційних рішень на підприємствах необхідно розробити комплексну систему оцінювання, яка враховуватиме різні аспекти впливу інновацій. Ця система повинна включати показники, що характеризують як внутрішні, так і зовнішні соціальні ефекти, зокрема покращення умов праці, вплив на екологію, якість життя працівників та населення, а також соціальну відповідальність підприємства (рис.4.).

Внутрішні аспекти включають показники, що характеризують умови праці, професійний розвиток та рівень доходів працівників. Зовнішні аспекти охоплюють вплив на екологічний стан та доступ населення до освітніх і медичних послуг. Соціальна відповідальність підприємства відображає участь у соціальних та благодійних проєктах, а також інвестиції у соціальні програми. Ця система забезпечує комплексне оцінювання соціальної ефективності інноваційних рішень, що дозволяє врахувати різні аспекти впливу інновацій на соціальну сферу та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Рис.4. Комплексна система оцінювання соціальної ефективності інновацій

Джерело: сформовано авторами

Так, підприємства постійно зіштовхуються з необхідністю адаптації до нових вимог ринку та інвестування в інновації для збереження конкурентних переваг. Однак існують численні проблеми, які ускладнюють процес оцінювання ефективності таких інновацій. Серед них варто відзначити недостатню інтеграцію різних аспектів діяльності підприємства, відсутність універсальних критеріїв оцінки та обмеженість наявних методик, що не завжди враховують сучасні реалії. Це призводить до труднощів у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень і стратегічного планування, що може негативно вплинути на довгостроковий розвиток підприємства (табл.5).

Для вирішення зазначених проблем пропонується удосконалена комплексна методика оцінювання ефективності інноваційної діяльності, що дозволяє всебічно оцінити результати впроваджених інновацій (рис. 5). Ця методика враховує не лише економічні, технічні, соціальні та екологічні аспекти, а й організаційні та стратегічні аспекти інноваційної діяльності.

Таблиця 5

Проблеми та шляхи вирішення в оцінюванні ефективності інноваційної діяльності

Проблеми	Шляхи вирішення
Недостатня інтеграція показників	Розробка комплексних методик, які враховують усі аспекти інновацій
Відсутність єдиних критеріїв	Встановлення стандартів оцінювання для забезпечення порівнюваності
Обмеженість існуючих методик	Упровадження нових методів, що враховують сучасні економічні умови
Недооцінка соціальних аспектів	Інтеграція соціальних показників в загальну систему оцінювання
Недостатня гнучкість методик	Розробка адаптивних методик, що враховують змінні умови ринку

Джерело: сформовано авторами

Організаційні аспекти включають ефективність управління інноваційними процесами, якість організаційної структури, а також рівень інтеграції інновацій у загальну стратегію підприємства. Це дозволяє оцінити те, наскільки добре організовані інноваційні процеси і як ефективно вони взаємодіють з іншими аспектами діяльності компанії.

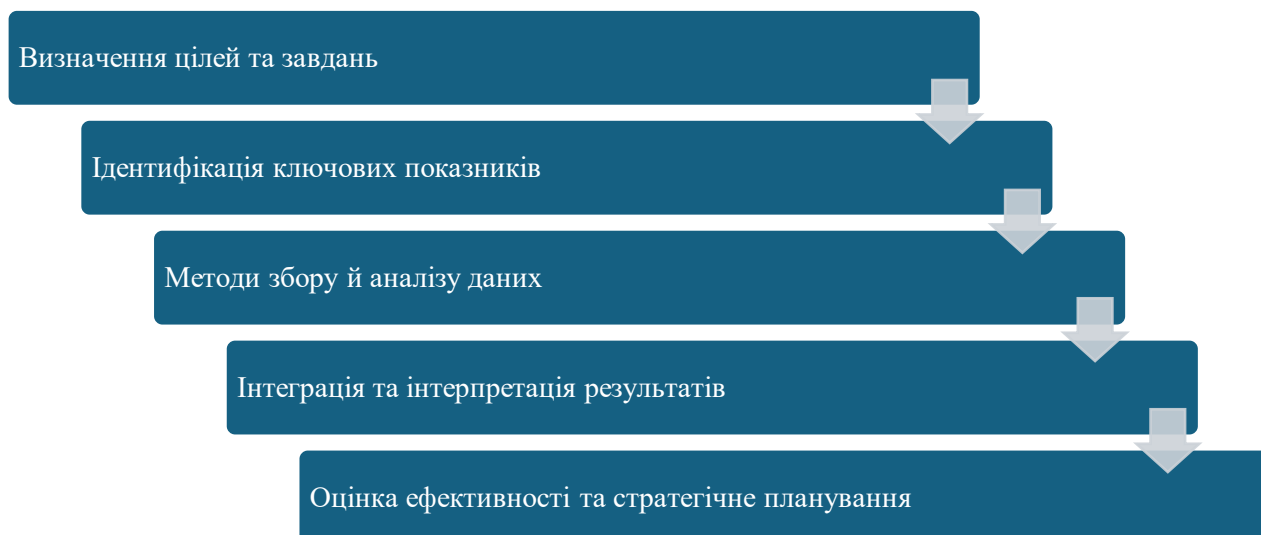

Рис. 5. Комплексна методика оцінювання ефективності інноваційної діяльності
Джерело: сформовано авторами

Стратегічні аспекти включають аналіз довгострокових цілей і планів підприємства, у яких інновації відіграють важливу роль. Оцінюється, наскільки інноваційна діяльність підтримує стратегічні цілі підприємства, допомагає у досягненні конкурентних переваг і адаптується до змін у ринковому середовищі [15].

Першим етапом є визначення цілей і завдань, що включає постановку конкретних цілей, таких як підвищення продуктивності, зменшення витрат або підвищення соціальної відповідальності. Це дозволяє чітко окреслити, які саме аспекти інноваційної діяльності будуть оцінюватися.

Наступний етап передбачає ідентифікацію ключових показників ефективності. Ці показники поділяються на чотири основні категорії: економічні, технічні, соціальні та екологічні. Це забезпечує комплексний підхід до оцінювання, враховуючи різні аспекти діяльності підприємства та їхній вплив на зовнішнє середовище.

Методи збору та аналізу даних включають як кількісні, так і якісні методи. Кількісні методи: економетричний аналіз та статистичні моделі – дозволяють отримати об'єктивні дані про економічні результати. Якісні методи, зокрема

експертні опитування та оцінка соціального впливу, забезпечують додаткові інсайти, які неможливо виміряти лише кількісними показниками.

Інтеграція та інтерпретація результатів є ключовими етапами методики. На цьому етапі здійснюється об'єднання даних з різних джерел, їхнє зважування та побудова інтегрального показника ефективності. Це дозволяє створити єдину числову оцінку, що враховує всі аспекти інноваційної діяльності.

На заключному етапі проводиться оцінка ефективності та стратегічне планування. Аналіз результатів дозволяє визначити сильні та слабкі сторони інноваційних процесів, що є основою для формулювання рекомендацій і розробки стратегій подальшого розвитку підприємства. Таким чином, ця методика забезпечує системний підхід до оцінювання інноваційної діяльності, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення та планувати стратегію розвитку на довгострокову перспективу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства є важливим завданням, що має вирішальне значення як для наукових досліджень, так і для практичної діяльності. Ефективність інноваційних процесів визначає конкурентоспроможність підприємств, їхню здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечувати сталий розвиток. У сучасних умовах ринкової економіки інновації стають ключовим фактором успіху, а їхнє впровадження потребує ретельного аналізу та оцінки. Забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності вимагає комплексного підходу, що включає аналіз технічних, економічних, організаційних та соціальних аспектів. Важливо не лише оцінити фінансові результати, а й врахувати інші показники, такі як рівень задоволеності споживачів, якість продукції, вплив на навколишнє середовище та соціальну відповідальність. Комплексне оцінювання дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інноваційних проєктів, а також визначити шляхи підвищення їхньої ефективності.

Основні проблеми інноваційної діяльності підприємства полягають у недостатній інтеграції різних аспектів діяльності підприємства, відсутності універсальних критеріїв оцінки та обмеженості існуючих методик, які не завжди враховують сучасні реалії. Це призводить до труднощів у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень і стратегічного планування, що може негативно вплинути на довгостроковий розвиток підприємства.

Рекомендується розробити комплексні методики, які враховують усі аспекти інновацій, встановити стандарти оцінювання для забезпечення порівнюваності, упроваджувати нові методи, що враховують сучасні економічні умови, інтегрувати соціальні показники в загальну систему оцінювання, а також розробити адаптивні методики, що враховують змінні умови ринку.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових методик комплексного оцінювання інноваційної діяльності, що враховуватимуть швидкі технологічні зміни та щораз вищу конкуренцію на глобальному ринку.

Список використаної літератури:

1. Колещук О., Гарматій М. Аспекти інноваційної сприйнятливості підприємств: дефініції та складові. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2021. Вип. 10(20). С. 38-45. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-10\(20\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0654-10(20)-04)
2. Гораль Л., Конкольняк М. Процесно-просторове управління інноваційною діяльністю підприємств. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2021. Вип. 12(24). С. 50-60. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-12\(24\)-13](https://doi.org/10.33296/2707-0654-12(24)-13)
3. Іванова В. В. Управління інноваційною діяльністю підприємства: оцінка ефективності процесу. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. 2021. Вип. 16(45). С. 162-175. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16\(45\)-162-175](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16(45)-162-175)
4. Феденко В. Оцінка ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств в сучасних умовах. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. Вип. 7(25). С. 108-121. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-108-121](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-108-121)
5. Погорелова Т. Оцінка ефективності менеджменту підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"*

(*економічні науки*). 2021. Вип. 1. С. 79-83. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.79>

6. Струтинська Л. Р. Ефективність інноваційних заходів у діяльності підприємства. *Scientific Bulletin of UNFU*. 2022. Вип. 32(3). С. 49-54. DOI: <https://doi.org/10.36930/40320308>

7. Крилов Д. Інноваційна діяльність підприємства: місія, завдання та особливості організації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. Вип. 1(33). С. 7-14. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1\(33\)-7-14](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1(33)-7-14)

8. Ткачук О. М., Германюк Н. В. Сучасне удосконалення інноваційної діяльності підприємства. *Економіка і організація управління*. 2020. Вип. 4(40). С. 90-99. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.4.9>

9. Паламаренко Я. В. Сучасні підходи до оцінювання рівня стратегічного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. Вип. 5. С. 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.80>

10. Вороніна В. Л., Зюкова М. М., Артеменко А. Є. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства як засіб ефективного управління його розвитком. *Економічний простір*. 2020. Вип. 162. С. 57-62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-10>

11. Пілецька С. Т., Ткаченко Є. В. Інноваційний потенціал підприємства в системі антикризового управління. *Облік і фінанси*. 2020. Вип. 87. С. 178-184. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-178-184](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-178-184)

12. Піддубний Є. В. The innovative development of enterprises in the context of digital transformation is a key aspect of maintaining competitiveness and relevance in today's rapidly changing business environment. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*. 2023. Вип. 39. С. 130-135. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/987>

13. Shao S., et al. Environmental regulation and enterprise innovation: a review. *Business strategy and the environment*. 2020. Вип. 29(3). С. 1465-1478. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.2446>

14. Frolova L., et al. Model for opportunities assessment to increase the enterprise innovation activity. *Business: Theory and Practice*. 2021. Вип. 22(1). С. 1-11. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1008089>

15. Цо Чан Сі. Розвиток методів інтегральної оцінки рівня інноваційного потенціалу компаній. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. Вип. 17. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216387>

References:

1. Koleschuk, O., & Harmatiy, M. (2021). Aspekty innovatsiinoi spryinyatlyvosti pidprijemstv: definitsii ta skladovi [Aspects of innovative susceptibility of enterprises: definitions and components]. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia Ekonomika*, 10(20). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-10\(20\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0654-10(20)-04) [in Ukrainian]

2. Horal, L., & Konkolnyak, M. (2021). Protsešno-prostorove upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu pidprijemstv [Process-spatial management of innovative activity of enterprises]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia Ekonomika*, 12(24). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-12\(24\)-13](https://doi.org/10.33296/2707-0654-12(24)-13) [in Ukrainian]

3. Ivanova, V. V. (2021). Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu pidprijemstva: otsinka efektyvnosti protsesu [Management of innovative activity of an enterprise: assessment of the process effectiveness]. *Visnyk pislidyplomnoi osvity. Seriiia "Sotsialni ta povedinkovi nauky"*, 16(45), 162-175. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16\(45\)-162-175](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16(45)-162-175) [in Ukrainian]

4. Fedenko, V. (2024). Otsinka efektyvnosti investytsiinoi ta innovatsiinoi diialnosti pidprijemstv v suchasnykh umovakh [Evaluation of the efficiency of investment and innovation activities of enterprises in modern conditions]. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi*, 7(25). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-108-121](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-108-121) [in Ukrainian]

5. Pohorelova, T. (2021). Otsinka efektyvnosti menedzhmentu pidprijemstva [Assessment of enterprise management efficiency]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut" (ekonomichni nauky)*, (1), 79-83. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.79> [in Ukrainian]

6. Strutynska, L. R. (2022). Efektyvnist innovatsiinykh zakhodiv u diialnosti pidprijemstva [Efficiency of innovative measures in enterprise activities]. *Scientific Bulletin of UNFU*, 32(3), 49-54. DOI: <https://doi.org/10.36930/40320308> [in Ukrainian]

7. Krylov, D. (2023). Innovatsiina diialnist pidprijemstva: misiia, zavdannia ta osoblyvosti orhanizatsii [Innovative activity of the enterprise: mission, tasks and organizational features]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, (1(33)), 7-14. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1\(33\)-7-14](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1(33)-7-14) [in Ukrainian]

8. Tkachuk, O. M., & Hermaniuk, N. V. (2020). Suchasne udoskonalennia innovatsiinoi diialnosti pidprijemstva [Modern improvement of enterprise innovation activity]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 4(40), 90-99. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.4.9> [in Ukrainian]

9. Palamarenko, Ya. V. (2020). Suchasni pidkhody do otsiniuvannia rivnia stratehichnoho rozvytku pidprijemstva [Modern approaches to assessing the level of strategic development of the enterprise]. *Efektyvna ekonomika*, (5), 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.80> [in Ukrainian]

10. Voronina, V. L., Ziukova, M. M., & Artemenko, A. Ye. (2020). Otsinka innovatsiinoho potentsialu pidprijemstva yak zasib efektyvnoho upravlinnia yoho rozvytkom [Assessment of the innovative potential of an enterprise as a means of effective management of its development]. *Ekonomichniy prostir*, (162), 57-62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-10> [in Ukrainian]

11. Piletska, S. T., & Tkachenko, Ye. V. (2020). Innovatsiinyi potentsial pidprijemstva v systemi antykryzovoho upravlinnia [Innovative potential of an enterprise in the system of crisis management]. *Oblik i Finansy*, (87), 178-184. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-178-184](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-178-184) [in Ukrainian]

12. Piddubnyi, Ye. V. (2023). The innovative development of enterprises in the context of digital transformation is a key aspect of maintaining competitiveness and relevance in today's rapidly changing business environment. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, (39), 130-135. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/987> [in Ukrainian]

13. Shao, S., et al. (2020). Environmental regulation and enterprise innovation: a review. *Business strategy and the environment*, 29(3), 1465-1478. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.2446>

14. Frolova, L., et al. (2021). Model for opportunities assessment to increase the enterprise innovation activity. *Business: Theory and Practice*, 22(1), 1-11. Retrieved from <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1008089>

15. Tso, & Si Chan (2020). Rozvytok metodiv intehralnoi otsinky rivnia innovatsiinoho potentsialu kompanii [Development of methods for integral assessment of the level of innovative potential of companies]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyi politekhnichnyi instytut»*, 17. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216387> [in Ukrainian]

Igor VERBOVSKYI, Candidate of Pedagogic Sciences, Docent, Head of Education Division, Associate Professor of Department of Professional and Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management, Zhytomyr Ivan Franko State University
ORCID 0000-0001-7202-3429
super_iagrik2011@ukr.net

Olha KYSLA, Head of the general department, Assistant Lecturer of Department of Professional and Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management, Zhytomyr Ivan Franko State University
ORCID 0009-0005-2631-9655
olga.01kisla@gmail.com

UDC 330.341

COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF AN ENTERPRISE (ORGANIZATION)

Abstract. The article explores the comprehensive assessment of the effectiveness of innovation activities in enterprises, which is particularly relevant in the current conditions of a market economy. Modern conditions are characterized by rapid technological changes, market globalization, and increasing competition, which

require enterprises to be flexible and able to quickly adapt to new challenges. The aim of the study is to develop methods for a comprehensive assessment of the effectiveness of innovation activities, considering financial, social, environmental, and innovative aspects.

The research methods include literature analysis, analytical methods, and comparison methods. Financial analysis methods were used to evaluate the economic feasibility of innovation projects, such as profitability indicators and economic effect. Social methods allow assessing the impact of innovation activities on employment and social working conditions. Environmental methods include assessing the impact of innovation projects on the environment. Innovative methods involve analyzing the technological level of the enterprise and the implementation of new technologies and processes.

The results of the study show that a comprehensive assessment allows identifying the strengths and weaknesses of innovation projects, which forms the basis for formulating recommendations and developing strategies for the further development of the enterprise. The conclusions emphasize the importance of integrating various assessment methods to ensure a comprehensive and objective evaluation of the effectiveness of innovation activities. Prospects for further research lie in developing new methods that will consider rapid technological changes and increasing competition in the global market. Future research should focus on adapting evaluation methodologies to new trends and challenges, as well as integrating sustainability principles into innovation strategies of enterprises. Special attention is given to the impact of innovations on ecology and the social responsibility of enterprises, which are important aspects of sustainable development in modern conditions.

Keywords: innovation activities, effectiveness assessment, financial methods, social methods, environmental methods, innovative methods, comprehensive approach, competitiveness, strategic planning.